

Projekt

UCHWAŁA NR
RADY GMINY PORAJ

z dnia 2022 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony
Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Poraj na lata 2021 – 2025**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249)

**Rada Gminy Poraj
uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Poraj na lata 2021 – 2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Poraj.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr 261(XXXV)21 Rady Gminy Poraj z dnia 30 grudnia 2021 roku w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Poraj na lata 2021 – 2025.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Poraj

GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE
GMINY PORAJ
NA LATA 2021-2025

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	3
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE.....	3
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU	4
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	6
5. ADRESACI PROGRAMU.....	6
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE	6
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	7
2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....	9
2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE	9
2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY	14
3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE	17
4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY	19
4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM.....	19
4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM.....	24
4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ	26
5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM.....	29
6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH.....	29
III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE	34
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	34
2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA.....	35
IV REALIZACJA PROGRAMU	44
1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY.....	44
2. MONITORING I EWALUACJA.....	44
3. FINANSOWANIE	45
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	46

I. WPROWADZENIE

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje	formy
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wysmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**. Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2020 r. liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na poziomie 85 575 osób (w tym 62 866 to kobiety, 11 787 to dzieci i młodzież do 18 roku życia, a 10 922 to mężczyźni). Szczegółowe dane za rok 2020 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2020

liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty”	72 601 (w tym 59 701 wszczynających procedurę i 12 900 dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	85 575
liczba ofiar – kobiet	62 866
liczba ofiar – mężczyzn	10 922
liczba ofiar – małoletnich	11 787
ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	73 228
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 677
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	66 198

liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	353
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	39 798
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 986
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	37 781
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	31
liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	288

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Należy zaznaczyć, że w 2012 r. **zmienił się system rejestracji statystycznej w związku z przemocą domową**, stąd też prezentowane liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej.

Przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

Kwestie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie były przedmiotem badania przeprowadzonego w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. „Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”. Respondentami były zarówno osoby dotknięte przemocą, które skorzystały ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Badanie dotyczące oceny skuteczności funkcjonującego w Polsce systemu wsparcia pokazało, iż wysoko oceniane jest interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom krzywdzonym. Pozytywnie oceniana jest praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie. Osoby pracujące w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie pozytywnie oceniają współpracę instytucjonalną na poziomie lokalnym, wskazując na możliwość szybkiej wymiany informacji i podejmowania decyzji.

Badania pokazały, że procedura „Niebieska Karta” jest zdecydowanie podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób doświadczających różnego rodzaju przemocy w rodzinie. Świadczą o tym nie tylko opinie wyrażane na jej temat przez pracowników instytucji pomocowych, ale także to, że aż 90% badanych osób doświadczających przemocy w rodzinie, które objęte były pomocą jakichkolwiek służb, instytucji lub organizacji, była bądź jest objęta działaniem tej procedury. Wyniki badań pokazały, że wsparcie w ramach procedury „Niebieska Karta” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Poraju przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania: prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

- 1/ ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372 z późn. zm.)
- 2/ ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.)
- 3/ ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119)
- 4/ ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050)
- 5/ rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 nr 209 poz. 1245);
- 6/ uchwała nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (M.P. 2021 poz. 235);
- 7/ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Poraj na lata 2021-2030.

5. ADRESACI PROGRAMU

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Poraj na lata 2021-2025 jest adresowany w szczególności do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy oraz pozostałych mieszkańców gminy.

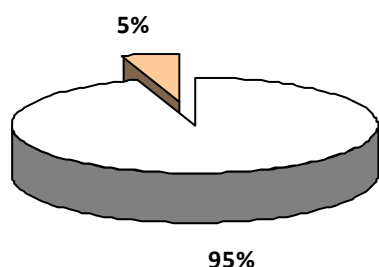
II. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Poraj została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych. Do analizy przedłożono 20 anonimowo wypełnionych ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców, 4 ankiety wypełnione przez dyrektorów z placówek

oświatowych funkcjonujących na terenie gminy oraz 17 ankiet skierowanych do uczniów ze szkoły podstawowej i ponadpodstawowej z terenu gminy.

Wśród respondentów ankiet skierowanych do dorosłych mieszkańców 95% stanowiły kobiety, a 5% mężczyźni. Najliczniej reprezentowana była grupa osób w wieku 26-35 lat i 36-45 lat (po 45%). Mniej licznie reprezentowane były grupy wiekowe 56-65 lat oraz 46-55 lat (po 5%). W badaniu nie wzięły udziału osoby poniżej 25. roku życia oraz osoby w wieku powyżej 65 lat. Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

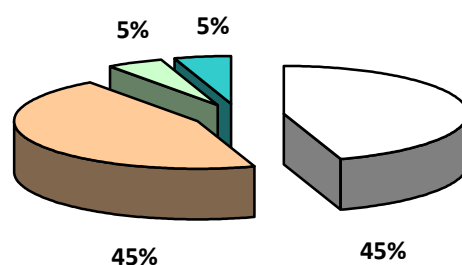
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

□ kobiety

■ mężczyźni

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

□ 26-35 lat ■ 36-45 lat □ 46-55 lat ■ 56-65 lat

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość wśród ankietowanych stanowiły osoby mieszkające w gminie od urodzenia (90%), a następnie osoby zamieszkujące gminę od 20 do 39 lat (10%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (85%). Następną grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (15%).

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 17 uczniów ze szkoły podstawowej i ponadpodstawowej z terenu gminy, z czego 65% stanowiły kobiety, a 35% mężczyźni.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Poraj jest gminą wiejską położoną w powiecie myszkowskim w województwie śląskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Poraj. Powierzchnia gminy wynosi 58,5 km². W ramach struktury administracyjnej jej terytorium obejmuje swoim obszarem 8 sołectw: Choroń, Dębowiec, Gęzyn, Jastrząb, Kuźnica Stara, Masłońskie, Poraj, Żarki Letnisko.

Gmina ma charakter turystyczno-rolniczy. Użytki rolne zajmują ponad 40% powierzchni gminy, lasy stanowią blisko 28% jej terenu. W produkcji rolniczej przeważa uprawa zbóż, roślin okopowych

(głównie ziemniaków) oraz roślin pastewnych, a w produkcji zwierzęcej hodowla drobiu. Z końcem 2019 r. gmina liczyła ogółem 10 883 mieszkańców, w tym 5 706 kobiet, które stanowiły 52,43% ogółu ludności, a gęstość zaludnienia wynosiła w przybliżeniu 186 osób na 1 km². Dane odnoszące się do demografii przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba mieszkańców ogółem	10 909	10 914	10 883
w tym kobiet	5 695	5 708	5 706

Dane Urzędu Gminy Poraj.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 714	1 700	1 672
liczba osób w wieku produkcyjnym	6 675	6 625	6 549
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	2 520	2 589	2 662

Dane Urzędu Gminy Poraj.

W 2019 r. w zasobach gminy Poraj było 8 mieszkań komunalnych. Gmina nie dysponowała lokalami socjalnymi.

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie funkcjonowało 14 placówek systemu oświaty (2 żłobki, 6 placówek wychowania przedszkolnego i 6 szkół podstawowych).

Działalność kulturalną w gminie prowadzi Gminny Ośrodek Kultury im. Janusza Gniatkowskiego w Poraju, który organizuje zajęcia z różnych dziedzin kultury i sztuki dla dzieci, młodzieży i dorosłych. W gminie animatorem życia kulturalnego jest też Gminna Biblioteka Publiczna, która zajmuje się zaspokajaniem i rozbudzaniem potrzeb czytelniczych społeczności lokalnej oraz upowszechnianiem kultury. Na terenie gminy funkcjonuje 6 świetlic środowiskowych: w Poraju, Żarkach Letnisku, Jastrzębiu, Choroni, Masłońskim i w Kuźnicy Starej. Są to placówki wsparcia dziennego, kierowanego głównie do dzieci w wieku 6 - 18 lat.

Mieszkańcy gminy mają zapewnioną opiekę w 15 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Funkcjonuje 59 praktyk lekarskich. W gminie działa 6 aptek.

W latach 2017-2019 udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wynosił odpowiednio: 3,86%, 2,93% i 2,84%. Stopa bezrobocia w powiecie w tym samym rozpatrywanym okresie wynosiła 7,6%, 6,1% i 7,0%.

W 2019 r. według danych statystycznych GUS-u na terenie gminy funkcjonowało 1 185 podmiotów gospodarczych. Większość z nich działała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie

prowadziło działalność w sferze handlu hurtowego i detalicznego oraz napraw, a także przetwórstwa przemysłowego.

Pomoc społeczną w gminie świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

2. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Podstawowe informacje dotyczące zjawiska przemocy w rodzinach zostały zebrane z instytucji i organów działających w gminie Poraj. Uzupełniono je danymi pozyskanymi od instytucji, których działania obejmowały w latach 2017-2019 mieszkańców gminy.

2.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W GMINIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców przemocy. Poniższa tabela zawiera dane adresowe jednostek działających w gminie i świadczących pomoc jej mieszkańcom.

Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Urząd Gminy	ul. Jasna 21, 42-360 Poraj
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Górnicza 21, 42-360 Poraj
3.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	
4.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
5.	Gminny Ośrodek Zdrowia SPZOZ	ul. 3 Maja 25, 42-360 Poraj
6.	Centrum Integracji Społecznej	ul. Jasna 21, 42-360 Poraj
7.	Punkt Konsultacyjny	

Opracowanie własne.

Urząd Gminy w ramach realizacji zadań własnych nałożonych na gminę odpowiada za zapewnienie środków i tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wysokość środków finansowych przeznaczonych na ten obszar działań zatwierdza uchwałą Rada Gminy. Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie Poraj w latach 2017-2019.

Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019

rodzaj	wartość w zł		
	2017	2018	2019
opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu	214 500,00	236 750,00	248 147,02

Dane Urzędu Gminy Poraj.

Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

przeznaczenie	wielkość nakładów (w zł) w poszczególnych latach		
	2017	2018	2019
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	213 224,50	219 645,14	203 707,02
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	10 000,00	10 000,00	10 000,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
razem	223 224,50	229 645,14	213 707,02

Dane Urzędu Gminy Poraj.

Środki z opłat z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019 wzrastały. Środki przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie ulegały wahaniom w trakcie rozpatrywanego okresu. Największe kwoty w latach 2017-2019 wydatkowano na walkę z alkoholizmem, znacznie mniejsze na przeciwdziałanie narkomanii. W analizowanym okresie nie przeznaczano odrębnych środków na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełni **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, która w ramach swoich zadań m.in. kontaktuje się z osobami z terenu gminy dotkniętymi przemocą w rodzinie i składa w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa, prowadzi rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego i terapii oraz zachęca członków rodziny do angażowania się w terapię rodzin, gdyż przemoc nie jest tylko problemem ze sprawcą, lecz stanowi o złożonych trudnościach wewnątrzrodzinnych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Poraj przeprowadzała rozmowy interwencyjno-motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu. Do zadań Komisji należą także działania zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W latach 2017-2019 członkowie Komisji przeprowadzili w sumie 39 rozmów motywujących oraz skierowali do sądu 19 wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego. Dane w tym zakresie zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

zakres danych	2017	2018	2019
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	9	15	15
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	6	6	7

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Poraju.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowania ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo konieczne jest prowadzenie działań związanych z ich rozwiązywaniem, profilaktyką oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Profilaktyczną działalność informacyjną i edukacyjną Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmuje m.in. poprzez wspieranie, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej, potrzeb w zakresie sportu i rekreacji, organizowanie konkursów, spektakli, wycieczek, obozów letnich i zimowych, imprez masowych i festynów propagujących zdrowy styl życia, finansowanie kampanii, programów i przedsięwzięć profilaktycznych, a także organizowanie i finansowanie szkoleń, jak również zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień (plakaty, broszury i ulotki).

Funkcjonowanie w gminie **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie** reguluje nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku. Zadaniem Zespołu jest podejmowanie działań mających na celu ochronę osób doznających przemocy w rodzinie w tym realizacją procedury „Niebieskiej Karty”. W skład Zespołu wchodzi przedstawiciele policji, ośrodka pomocy społecznej, oświaty, ochrony zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, prokuratury czy organizacji pozarządowych. Głównym zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań wymienionych podmiotów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

„Niebieska Karta” jest to procedura, której celem jest zatrzymanie przemocy. Początkiem procedury jest założenie „Niebieskiej Karty A”. Może to zrobić podczas interwencji w domu Policja, może też osoba doznająca przemocy udać się osobiście na posterunek i tam policja również może założyć „Niebieską Kartę”. Oprócz Policji w przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie „Niebieską Kartę” zakładają również:

- ośrodki pomocy społecznej,
- placówki oświatowe – szkoły, przedszkola,
- placówki ochrony zdrowia – przychodnie, szpitale,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

Przy założeniu „Niebieskiej Karty A” osoba pokrzywdzona otrzymuje formularz o nazwie „Niebieska Karta B” z informacjami gdzie dodatkowo może otrzymać pomoc.

Po założeniu „Niebieskiej Karty A” przez służby, karta jest przekazywana do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Po zapoznaniu się z kartą Zespół ustala wstępny plan pomocy i wyznacza grupę roboczą. Grupa Robocza składa się ze specjalistów zajmujących się działaniem w obszarze przeciwdziałania przemocy. To Grupa Robocza spotyka się zarówno z domniemaną osobą doświadczającą przemocy, jak i domniemaną osobą stosującą przemoc.

Po przeprowadzeniu rozmów z osobami, których dotyczy „Niebieska Karta” realizowany jest plan pomocy. W planie pomocy może znaleźć się np. monitoring sytuacji rodzinnej przez dzielnicowego lub pracownika socjalnego, pomoc psychologiczna, pomoc prawna, pomoc materialna.

W analizowanym okresie przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli odpowiednio: 23, 19 i 26 procedur „Niebieskich Kart” wśród rodzin z terenu gminy Poraj, wszystkie zostały sporządzone przez Policję.

Przemoc w rodzinie jest problemem, którego nie determinuje ani kontekst regionalny ani społeczny, dotyka on ludzi niezależnie od ich statusu i miejsca zamieszkania. Istotne jest więc dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych i osób starszych), adekwatnego do potrzeb i warunków miejscowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju jest instytucją powołaną do wspierania mieszkańców w przezwyciężaniu trudności życiowych, których nie są oni w stanie pokonać samodzielnie, wykorzystując własne zasoby i możliwości.

W 2019 r. GOPS do realizacji swoich zadań zatrudniał 2 osoby w kadrze kierowniczej oraz 4 pracowników socjalnych. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie w latach 2017-2019, zmniejszała się z roku na rok (z 320 w 2017 r. do 259 w 2019 r.). Podobnie malała liczba osób w rodzinach objętych pomocą GOPS-u w tym okresie (z 639 w 2017 r. do 422 w 2019 r.). Poniżej zamieszczono dane liczbowe dotyczące beneficjentów objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2017-2019.

Tabela 9. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2017-2019

liczba beneficjentów	2017	2018	2019
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	320	287	259
liczba rodzin	265	234	207
liczba osób w rodzinach	639	506	422

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poraju.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju, wykonując zadania pomocy społecznej w gminie, udziela rodzinom z gminy wsparcia m.in. z powodu przemocy domowej, jak również alkoholizmu lub narkomanii, które niejednokrotnie przyczyniają się do jej wystąpienia. Liczba rodzin, którym w analizowanym okresie udzielano wsparcia z powodu alkoholizmu, była niewielka i dotyczyła 6 rodzin w 2018 r i również 6 rodzin w kolejnym roku. Jeśli chodzi o pomoc udzielaną rodzinom z powodu

przemocy dotyczyła 3 rodzin w 2019 r. W analizowanych latach wsparcia z powodu narkomanii Ośrodek nie przyznawał. Dane zestawiono w tabeli poniżej.

Tabela 10. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019

rok	liczba osób, którym decyzją administracyjną przyznano świadczenie		liczba rodzin		liczba osób w rodzinach	
	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomani a	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomani a	przemoc w rodzinie	alkoholizm lub narkomani a
2017	0	0	0	0	0	0
2018	0	0	0	6	0	b.d.
2019	0	0	3	6	b.d.	b.d.

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poraju.

W wykonywaniu zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współdziała z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi gminy, innymi jednostkami organizacyjnymi, służbą zdrowia, Policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą społeczną.

Podstawowym zadaniem pracowników socjalnych Ośrodka jest przeprowadzenie wywiadu środowiskowego mającego na celu zebranie informacji i ustalenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy, jej form, powtarzalności, nasilenia, sposobów reagowania poszczególnych członków rodziny na przemoc oraz uruchomienie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy, który ustala plan pomocy rodzinie i podejmuje się jego realizacji. Nie zawsze można jednak przeprowadzić wywiad środowiskowy przed zaistnieniem poważnego zdarzenia wywołującego znaczny kryzys w rodzinie, gdyż przemoc pozostaje nadal tematem wstydlivym.

Informacje o podejrzeniu stosowania przemocy może zgłosić do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej każdy, kto ma podejrzenie, iż w rodzinie dochodzi do przemocy. Każde zgłoszenie jest sprawdzane i wyjaśniane przez pracowników socjalnych. Jeżeli zgłoszenie okaże się bezpodstawne, rozpatrywane są ewentualne przyczyny innych trudności, które mogły wpłynąć na postrzeganie rodziny jako doświadczającej przemocy (niezaradność życiowa, niepełnosprawność, choroby członków rodziny, np.: zaburzenia psychiczne, zaburzenia zachowania i inne). W przypadku potwierdzenia występowania przemocy domowej rodzina jest obejmowana szerszym systemem monitoringu, wsparcia i pomocy przez działające lokalnie instytucje gminne, a jeżeli zachodzi taka potrzeba, również powiatowe.

Mieszkańcy gminy Poraj mają zapewnioną opiekę w 15 Niepublicznych Zakładach Opieki Zdrowotnej. Lekarze, w związku z wystąpieniem przemocy, mają obowiązek na prośbę poszkodowanego dokonać oceny obrażeń oraz wystawić stosowne zaświadczenie wykazujące

uszkodzenia somatyczne i objawy psychiczne, będące efektem doświadczenia przemocy. Jeżeli zachodzi taka potrzeba, udzielają pomocy medycznej i kierują na odpowiednie leczenie pacjenta, który doznał uszczerbku na zdrowiu. Każdorazowo personel medyczny ma obowiązek poinformowania osobę doświadczającą przemocy domowej o możliwościach szukania pomocy i wskazać właściwe instytucje udzielające pomocy.

Na terenie gminy działa **Punkt Konsultacyjny**, w którym dyżuruje terapeuta udzielający informacji i wsparcia ofiarom przemocy oraz osobom uzależnionym. Osoba dyżurująca w Punkcie udziela m.in. informacji o możliwości podejmowania profesjonalnej terapii, motywuje i kieruje na leczenie oraz udziela pomocy psychospołecznej osobom po zakończeniu terapii odwykowej. W Punkcie udzielane są również informacje członkom rodzin osób uzależnionych, które zgłaszają się do Punktu po poradę.

Działania na rzecz dzieci i rodzin przeżywających trudności, przedsięwzięcia profilaktyczne i zapobiegające wykluczeniu społecznemu oraz przeciwdziałające uzależnieniom i patologiom społecznym realizują funkcjonujące na terenie gminy organizacje społeczne – m.in. jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej oraz świetlice środowiskowe.

2.2. PODMIOTY SPOZA GMINY WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW GMINY

Mieszkańcy gminy Poraj objęci są wsparciem instytucji i organizacji działających poza gminą w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Partyzantów 21, 42-300 Myszków
2.	Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie	
3.	Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Partyzantów 21, 42-300 Myszków
4.	Komenda Powiatowa Policji	ul. Kościuszki 105, 42-300 Myszków
5.	Sąd Rejonowy w Myszkowie	ul. Kwiatkowskiego 2, 42-300 Myszków
6.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie	
7.	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym w Myszkowie	
8.	Poradnia Życia Rodzinnego prowadzona przez Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin „Nazaret” w Częstochowie	ul. Krakowska 15/17, 42-200 Częstochowa

Dane: opracowanie własne.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pełni przeprowadzająca interwencje domowe związane z tym zjawiskiem Policja. Teren gminy obsługuje **Komisariat Policji w Koziegłowach**. Według danych przekazanych przez Komisariat Policji w Koziegłowach, na terenie gminy Poraj ujawniono w latach 2017-2019 ogółem następującą liczbę przestępstw kryminalnych: 58, 36 i 28.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Koziegłowach przeprowadzali na terenie gminy interwencje domowe. W wyniku podejmowanych działań wprowadzane były procedury „Niebieskie Karty”. W latach 2017-2019 policjanci sporządzili „Niebieskich Kart” odpowiednio: 23, 19 i 26.

Policja, podejmując czynności wobec rodziny, w której występuje przemoc, ma za zadanie:

- udzielić osobie pokrzywdzonej niezbędnej pomocy, w tym udzielić pierwszej pomocy, a w razie potrzeby zorganizować pomoc medyczną;
- podjąć w razie potrzeby inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób dotkniętych przemocą, a wobec sprawcy przemocy zastosować odpowiednie procedury, np. użycie środków przymusu bezpośredniego czy zatrzymanie (agresywny sprawca);
- przeprowadzić ze sprawcą rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwać sprawcę do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego;
- przeprowadzić na miejscu zdarzenia czynności w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa;
- podjąć działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, a w szczególności systematycznie składać wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby dotkniętej przemocą, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;
- obligatoryjnie wdrożyć procedurę „Niebieskich Kart” i poinformować, gdzie można uzyskać profesjonalną, bezpłatną pomoc.

W ramach szeroko rozumianej profilaktyki przedstawiciele Policji uczestniczą w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą, prowadzą pogadanki i prelekcje profilaktyczne, organizują zebrania z mieszkańcami dotyczące bezpieczeństwa w gminie, dokonują sprawdzania oraz obserwacji miejsc szczególnie niebezpiecznych, a także biorą czynny udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przemoc w rodzinie nie jest jasno i konkretnie nazwana w przepisach prawnych, dlatego istotne są okoliczności czynu, ich powtarzalność oraz skutki, jakie wywołuje, zarówno w rodzinie, jak i w szerszej społeczności. Sprawca może podlegać sankcjom wynikającym z przepisów kodeksu cywilnego, kodeksu karnego, kodeksu drogowego i innych przepisów właściwych dla indywidualnie postrzeganego przypadku przemocy. Sprawy sporne dla mieszkańców gminy Poraj rozstrzyga **Sąd Rejonowy w Myszkowie**.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 r. o **kuratorach sądowych**, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Według danych Sądu Rejonowego w Myszkowie kuratorzy Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej prowadzili w latach 2017-2019 r. wobec mieszkańców gminy Poraj dozory i nadzory kuratorskie. Dane w tym zakresie prezentuje poniższa tabela.

Tabela 12. Dozory i nadzory kuratorskie prowadzone wobec mieszkańców gminy w latach 2017-2019

dozory w latach 2017-2019					
2017		2018		2019	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
49	48	63	61	69	64
nadzory w latach 2017-2019					
2017		2018		2019	
ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób	ogólna liczba spraw	ogólna liczba osób
11	31	10	24	4	8

Dane Sądu Rejonowego w Myszkowie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie jest jednostką obejmującą zasięgiem działania mieszkańców gminy Poraj. Do działań prowadzonych przez tę jednostkę należy m.in. realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, sporządzanie „Niebieskich Kart”, doradztwo oraz pomoc specjalistyczna – psychologiczna i prawna.

Istotną rolę w zapewnieniu pomocy psychologicznej i diagnozowaniu problemów młodszych mieszkańców gminy odgrywa **Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myszkowie**. W Poradni dzieci mogą korzystać z usług specjalistów – m.in. psychologa, pedagoga, terapeuty oraz logopedy. Placówka oferuje dzieciom i młodzieży różne formy wsparcia, m.in.: indywidualne lub grupowe zajęcia terapeutyczne, grupy wsparcia, prowadzenie mediacji, interwencje kryzysowe, porady i konsultacje, realizuje zadania m.in. poprzez: konsultację, diagnozę, terapię, doradztwo, wydawanie opinii i orzeczeń, a także przez działalność profilaktyczną i informacyjną.

Wśród innych możliwości uzyskania pomocy w związku z przemocą w rodzinie lub innych traumatycznych przeżyć wywołujących kryzys w rodzinie warto wymienić możliwość odbycia rozmowy telefonicznej. Kontakt telefoniczny pozwala osobie szukającej wsparcia na zapewnienie anonimowości oraz nie zmusza do bezpośredniego spotkania z pracownikiem instytucji, co może dla wielu osób być krępujące. Poniżej zamieszczono tabelę z wybranymi telefonami, pod którymi można uzyskać wsparcie psychologiczne, porady oraz zostać pokierowanym do właściwych instytucji.

Tabela 13. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady

lp.	instytucja	nr telefonu
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju	34 314 56 29
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	34 314 56 29
3.	Gminny Ośrodek Zdrowia SPZOZ w Poraju	34 314 50 12
4.	Komisariat Policji w Koziegłowach	34 333 35 10
5.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie	34 313 02 98
6.	Centrum Integracji Społecznej w Poraju	784 755 399
7.	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myszkowie	34 313 03 67
8.	Wydział Duszpasterstwa Rodzin Dyrektor Diecezjalnego Duszpasterstwa Rodzin	504 843 975
9.	Diecezjalna Doradczyni Życia Rodzinnego	604 841 625
10.	STOP – telefon Centrum Praw Kobiet dla kobiet dotkniętych przemocą i dyskryminacją	22 621 35 37
11.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska Linia”	801 120 002
12.	Anonimowa Policyjna Linia Specjalna	800 120 148
13.	Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka	800 12 12 12
14.	Telefoniczna Pierwsza Pomoc Psychologiczna	22 425 98 48
15.	Telefoniczna Poradnia dla Osób w Kryzysie Emocjonalnym	116 123
16.	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
17.	Młodzieżowy [i nie tylko] Telefon Zaufania	22 192 88
18.	Pomarańczowa Linia- system pomocy rodzicom, których dzieci upijają się	800 140 068
19.	Antydepresyjny Telefon Zaufania Centrum ITAKA	22 654 40 41

Dane: opracowanie własne.

3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Parafie rzymskokatolickie znajdujące się w gminie Poraj należą do archidiecezji częstochowskiej.

Na terenie gminy Poraj w 2019 r. funkcjonowały 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2019 roku

dekanat	nazwa parafii	adres
Poraj	Parafia pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Poraju	ul Kościelna 7, 42-360 Poraj
żarecki	Parafia pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Żarkach Letnisko	ul. Grunwaldzka 14, 42-311 Żarki Letnisko
Poraj	Parafia pw. św. Jana Chrzciciela w Choroni	ul. Częstochowska 3, 42-360 Choroń
Poraj	Parafia pw. NMP Matki Miłosierdzia w Jastrzębiu	ul. 19 Stycznia 89, 42-360 Jastrząb

Dane Urzędu Gminy Poraj i Archidiecezji Częstochowskiej.

Diecezjalny Referat Duszpasterstwa Rodzin Kurii Biskupiej Archidiecezji Częstochowskiej (al. NMP 54, 42-200 Częstochowa) zajmuje się wspieraniem rodzin, małżeństw i osób samotnych oraz rodzin w kryzysie. Do głównych zadań tego referatu należą:

- planowanie, organizacja i nadzór nad prowadzeniem przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie;
- organizacja katolickiego poradnictwa rodzinnego;
- kształcenie i stała formacja specjalistów z zakresu poradnictwa rodzinnego;
- organizowanie i popieranie rozmaitych inicjatyw i działań w zakresie obrony życia;
- podejmowanie i wspieranie inicjatyw w zakresie duszpasterstwa rodzin (uroczystości diecezjalne, rekolekcje, nabożeństwa);
- przygotowywanie pomocy i materiałów w zakresie duszpasterstwa rodzin, przygotowania do małżeństwa i ochrony życia;
- współpraca z organizacjami, stowarzyszeniami i ruchami kościelnymi wspomagającymi rodzinę;
- utrzymywanie kontaktów i współpraca z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi służącymi umacnianiu i rozwojowi rodziny oraz obronie życia.

Na poziomie diecezji działalność i współpracę parafialnych oraz rejonowych doradców życia rodzinnego koordynuje **Wydział Duszpasterstwa Rodzin Kurii Diecezjalnej. Diecezjalnego Doradcę Życia Rodzinnego** powołuje Biskup Diecezjalny na wniosek Diecezjalnego Duszpasterza Rodzin.

Funkcję diecezjalnego duszpasterza rodzin pełni ks. mgr lic. Robert Grohs (e-mail: sekretariat@rodziny.czest.pl, tel. 504 843 975), a diecezjalnej doradczynie życia rodzinnego Teresa Gęsiór (tel. 604 841 625). Doradcy życia rodzinnego są osobami pierwszego kontaktu i mogą udzielić osobistego wsparcia, posiadają wiedzę, gdzie można uzyskać specjalistyczną pomoc w różnych sytuacjach tego wymagających.

Specjalistyczną pomocą rodzinie, małżeństwom i narzeczonym oraz osobom przeżywającym trudności, małżeństwom w kryzysie i rodzinom z trudnościami wychowawczymi służy funkcjonujący w strukturach Referatu Duszpasterstwa Rodzin – Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin „Nazaret” w Częstochowie (ul. Krakowska 15/17, tel. 500 843 001, e-mail: sekretariat@nazaret.pro), którym kieruje ks. kan. mgr lic. Jacek Zieliński. W prowadzonej przez Ośrodek Poradni Życia Rodzinnego przyjmują (po uzgodnieniu telefonicznym): diecezjalny doradca życia rodzinnego i instruktor naturalnego planowania rodziny, doradcy życia rodzinnego, psychoterapeuci, mediatorzy, psycholodzy i pedagodzy.

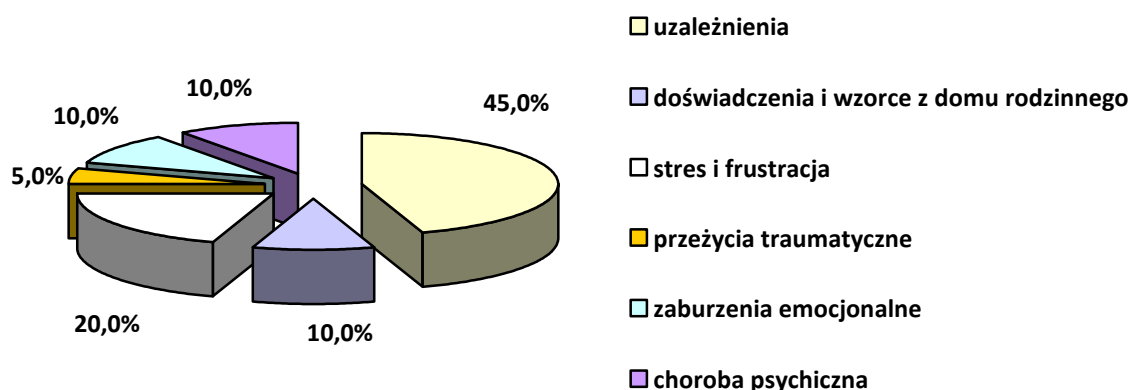
Pomoc dzieciom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, m.in. związanych z przemocą w rodzinie, świadczy także Caritas Archidiecezji Częstochowskiej, a w szczególności prowadzone przez Caritas Dom Samotnej Matki i Schronisko dla kobiet „Oaza” w Częstochowie.

4. BADANIA ANKIETOWE DOTYCZĄCE PRZEMOCY

4.1. BADANIA W ŚRODOWISKU LOKALNYM

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Poraj zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 20 wypełnionych anonimowo ankiet. W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego, jakie są najczęstsze przyczyny stosowania przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?

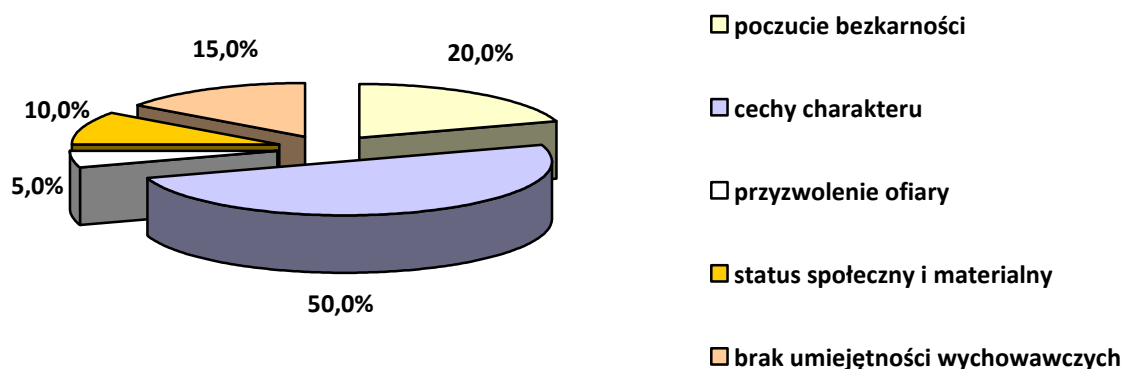
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych najczęstszą przyczyną stosowania przemocy w rodzinie były uzależnienia (45%), a także stres i frustracja (20%) oraz zaburzenia emocjonalne, choroba psychiczna, doświadczenia i wzorce wyniesione z domu rodzinnego (po 10%). W dalszej kolejności wymieniano przeżycia traumatyczne (5%).

W kolejnym pytaniu ankietowani identyfikowali czynniki, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej wskazywanymi przez badanych czynnikami mogącymi mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie były: cechy

charakteru (50%), poczucie bezkarności (20%) i brak umiejętności wychowawczych (15%), a także status społeczny i materialny (10%) i przyzwolenie ofiary (5%). Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

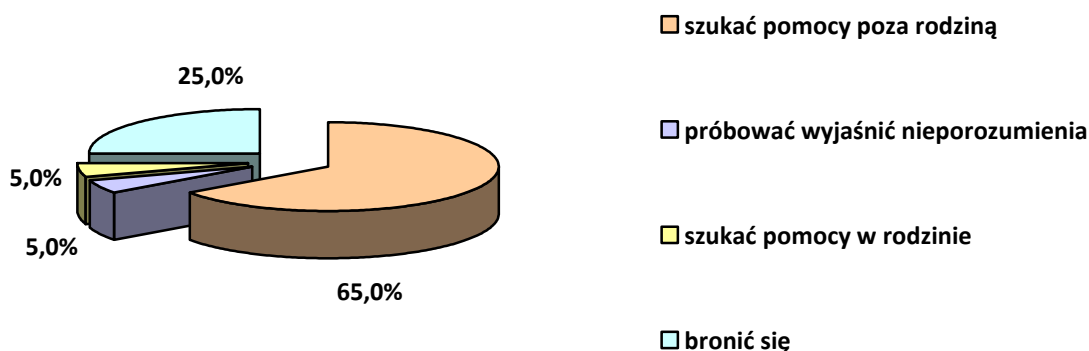
Wykres 4. Jakimi w Pani/Pana zdaniu czynnikami mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie zawarto także pytanie, jak powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Wykres zamieszczony poniżej pokazuje najczęściej wybierane odpowiedzi.

Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

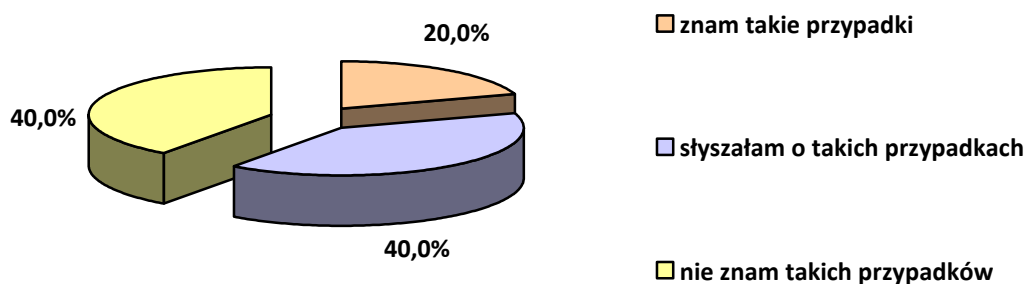

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według najliczniejszej grupy ankietowanych ofiary przemocy powinny przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną (65%), według innych bronić się (25%), próbować wyjaśnić nieporozumienia lub szukać pomocy w rodzinie (po 5%).

Uczestników badania sondowano również w kwestii znajomości przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie. Niepokojąco przedstawiają się wyniki odpowiedzi na to pytanie, bowiem 70% respondentów stwierdziło, iż słyszało o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź takie przypadki zna. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

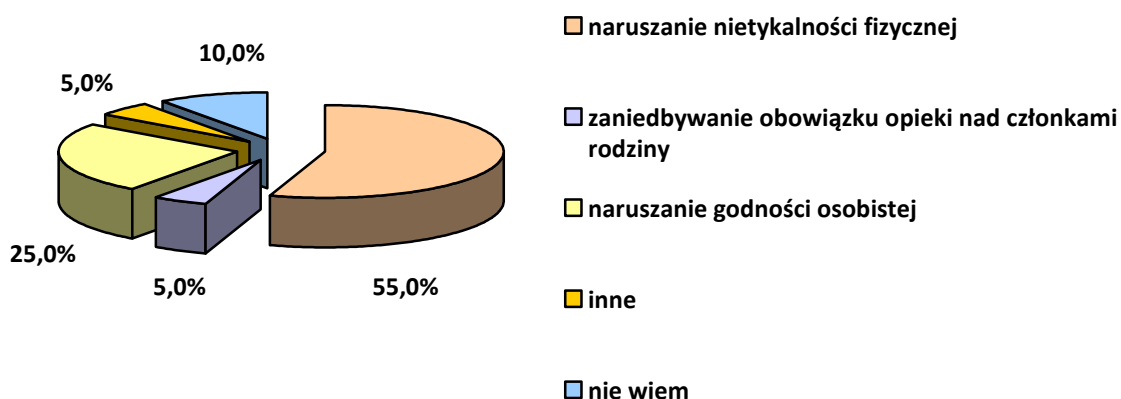
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła form przemocy w rodzinie, które, zdaniem badanych, najczęściej występują w gminie. Uczestnicy ankiety wskazywali w szczególności na naruszanie nietykalności fizycznej, naruszanie godności osobistej oraz zaniedbywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny, a także inne, jak przemoc psychiczna. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

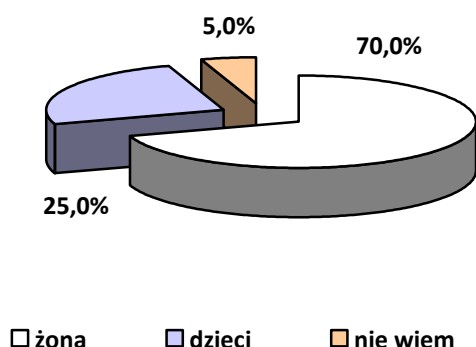
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?

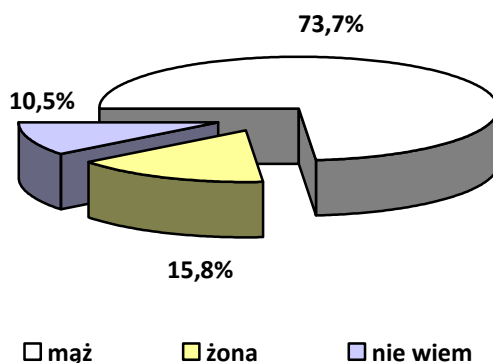
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów ankiety o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość uczestników badania ankietowego wyraziła opinię, że ofiarami przemocy w rodzinie padają najczęściej żony i dzieci. Jeśli zaś chodzi o wskazanie sprawcy przemocy w rodzinie, to zdecydowana większość badanych uznała, że tą osobą zwykle jest mąż. Na podstawie powyższych danych rysuje się dość modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami żona i dzieci. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

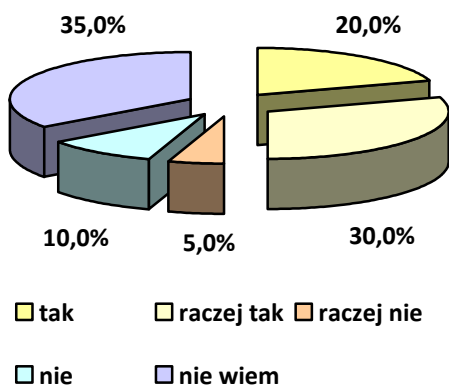
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

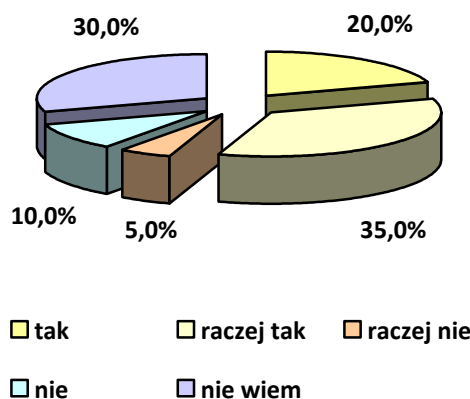
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na kolejne pytania, uczestnicy badania oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom przemocy w rodzinie oraz działania podejmowane wobec sprawców przemocy w rodzinie. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?

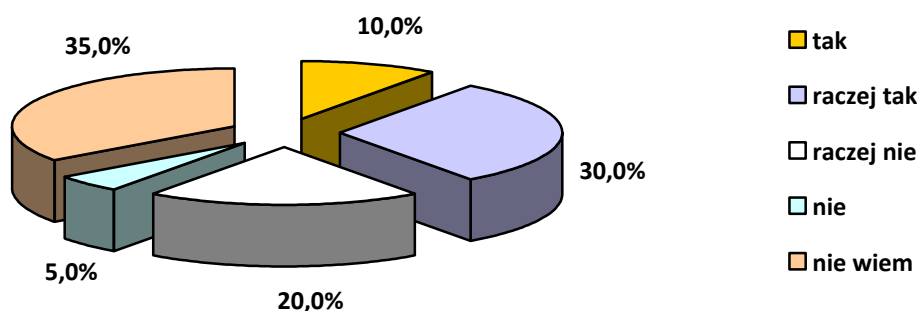

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według połowy respondentów oferta wsparcia udzielanego ofiarom przemocy jest wystarczająca lub raczej wystarczająca. Przeciwnego zdania było 15% badanych, a 35% ankietowanych nie było w stanie tej oferty ocenić. W przypadku oceny działań podejmowanych wobec sprawców przemocy w rodzinie 30% respondentów miała trudności z jednoznaczną oceną tych działań. Zdaniem 55% ankietowanych działania te są wystarczające lub raczej wystarczające. Przeciwną opinię wyraziło 15% badanych.

Uczestników badania zapytano także, czy przemoc w rodzinie postrzegają jako duży problem społeczny. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?

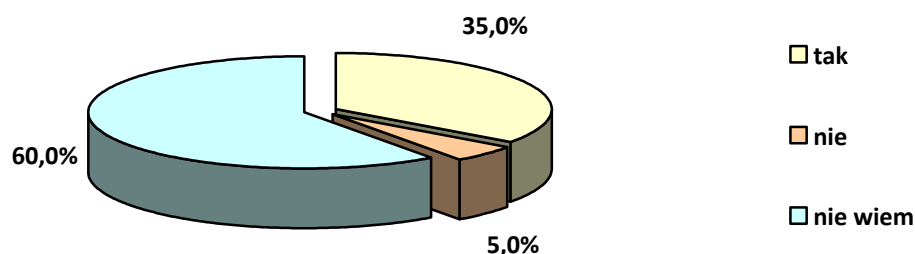

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 40% ankietowanych przemoc w rodzinie jest lub raczej jest ważnym problemem społecznym na terenie gminy a 25% respondentów wyraziło zdanie przeciwne. Wysoki odsetek (35%) badanych miał trudności z odpowiedzią na to pytanie.

Uczestnicy badania mieli też trudności z odpowiedzią na pytanie o ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy, co ilustruje wykres zamieszczony poniżej.

Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?

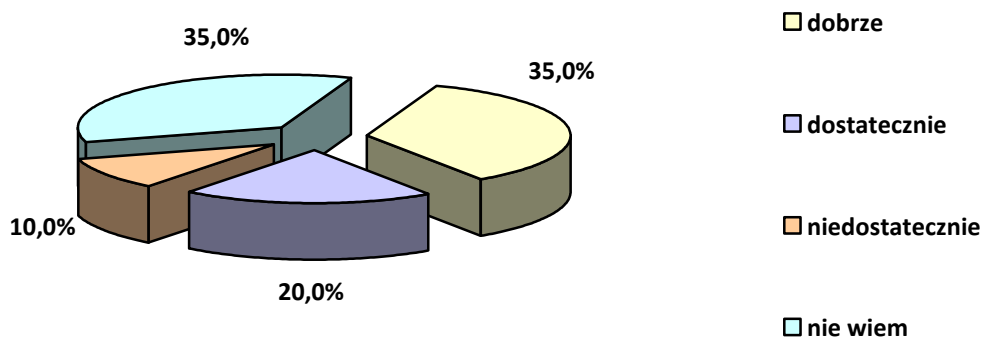

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najwięcej (60%) respondentów wybrało odpowiedź „nie wiem”. Zdaniem 35% badanych ryzyko nasilenia się przemocy w rodzinie istnieje, a 5% ankietowanych było przeciwnego zdania.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Według 35% ankietowanych działania te są dobre, a kolejne 20% badanych przyznało, że są dostateczne. Jednocześnie 10% respondentów oceniło je negatywnie, a 35% badanych nie było w stanie tych działań ocenić. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Uczestników badania poproszono także o wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w gminie w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zapewnienie ofiarom pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej, zintensyfikowanie działań kontrolnych policji oraz monitorowanie funkcjonowania rodzin, a szczególnie sytuacji dzieci, w których takie problemy miały miejsce. Podkreślano także konieczność prowadzenia kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy oraz rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych.

4.2. BADANIA W ŚRODOWISKU SZKOLNYM

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych uzyskano, poddając analizie ankiety wypełnione w czterech placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie gminy.

Do szkół biorących udział w niniejszym badaniu ankietowym uczęszczało w roku szkolnym 2019/2020 ogółem 763 uczniów i wychowanków. Zatrudniano tam w tym czasie 111 nauczycieli. Uczniowie mogli skorzystać z pomocy pedagoga, logopedy oraz doradcy zawodowego. Żadna placówka nie zatrudniała psychologa. Wszystkie szkoły zapewniały opiekę w ramach zajęć świetlicowych, a dwie z nich organizowały nauczanie indywidualne

Problemy w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów

Uczestnicy badania stwierdzali występowanie zjawisk patologicznych i negatywnych zachowań w społeczności uczniowskiej oraz dysfunkcji i patologii w otoczeniu domowym uczniów, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, identyfikowano w dwojaki sposób: wypełniając zamknięte katalogi obejmujące 12 i 6 zmiennych oraz odpowiadając na pytania o charakterze otwartym, określając subiektywnie stopień natężenia występujących problemów w ciągu trzech ostatnich lat. Uzyskane na podstawie analizy ankiet informacje prezentują poniższe tabele.

Tabela 15. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych zjawisk		
	liczba placówek, w których stwierdzono	liczba ujawnionych przypadków	liczba placówek, w których nie stwierdzono
palenie papierosów	1	3	3
sięganie po alkohol	–	–	4
sięganie po narkotyki	–	–	4
niszczenie mienia szkolnego	–	–	4
kradzieże na terenie szkoły	1	1	3
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	1	1	3
udział w grupach negatywnych	–	–	4
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	2	3	2
autoagresja	–	–	4
ucieczki z domu	–	–	4
przestępczość ujawniona	–	–	4
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	–	–	4

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

Tabela 16. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020

dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	3
zaniedbanie	1
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	–
przemoc w rodzinie	–
wykorzystywanie seksualne dzieci	–
przestępczość	–

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W otoczeniu szkolnym uczniów stwierdzono po 3 przypadki agresji i przemocy w grupie rówieśniczej oraz palenia papierosów, a także po 1 przypadku dyskryminacji w grupie rówieśniczej i kradzieży na terenie szkoły. Wśród dysfunkcji i patologii ujawnionych w środowisku rodzinnym uczniów stwierdzono 3 przypadki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego i 1 przypadek zaniedbania.

Przedstawiciele czterech badanych placówek nie zauważyli wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych wśród uczniów w ciągu ostatnich trzech lat.

Współpraca szkół z rodzicami uczniów przybiera różne formy i została oceniona pozytywnie przez wszystkich uczestników badania.

Współpraca placówek oświatowych z instytucjami i organizacjami jest zdaniem przedstawicieli szkół zadowolająca. Do podmiotów, z którymi szkoła najczęściej współpracuje, uczestnicy badania zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Straż Pożarną, Policję.

Pomoc, jaką szkoły oferują dzieciom z rodzin ubogich, opiera się o współpracę z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i polega przede wszystkim na zapewnieniu bezpłatnego dożywiania w formie obiadów. Ponadto dzieci z rodzin ubogich mogą liczyć na wsparcie finansowe i rzeczowe, a także udostępnianie sprzętu komputerowego do pracy zdalnej.

Pomoc, jaką szkoły oferują dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie przebiega we współpracy z instytucjami pomocowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Umożliwiany jest kontakt i konsultacje ze specjalistami – pedagogami, psychologami i terapeutami, zapewniana jest informacja o dostępnych formach pomocy i odpowiednich instytucjach pomocowych. Dzieci mogą również korzystać z porad i wsparcia pedagogów i psychologów szkolnych oraz wychowawcy.

Poprawa funkcjonowania placówek oraz efektywności procesu kształcenia i wychowania wymaga, zdaniem uczestników badania, zatrudnienia psychologa na pełny etat lub zwiększenia liczby godzin jego pracy. Poprawa efektywności procesu edukacji i wychowania wymaga też zintensyfikowania kontaktów z rodzicami oraz ścisłej współpracy z instytucjami wspierającymi pracę szkoły.

4.3. BADANIA W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

W badaniu skierowanym do grupy dzieci i młodzieży szkolnej wzięło udział 17 uczniów klas szkoły podstawowej i ponadpodstawowej, z czego 65% stanowiły kobiety, a 35% mężczyźni. Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowili uczniowie w wieku 13 i 14 lat (po 30%), 17% tej próby stanowili uczniowie w wieku 16 lat, zaś po 7,6% respondentów stanowili uczniowie w wieku 8, 9 i 18 lat.

W pierwszej kolejności uczniowie mieli za zadanie wybrać zachowania, które ich zdaniem są przejawem przemocy. Uzyskane wyniki zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 17. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych

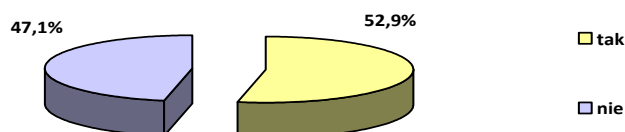
rodzaj zachowań	liczba wskazań	odsetek wskazań %
popychanie	13	76,5%
uderzanie	16	94,1%
kopanie	11	64,7%
duszenie	13	76,5%
szarpanie	13	76,5%
przypalanie ciała	13	76,5%
policzkowanie	11	64,7%
szantaż	11	64,7%
ośmieszanie	10	58,9%
grożenie	13	76,5%
nadmierna krytyka	10	58,9%
szkalowanie w Internecie	13	76,5%
nękanie sms-ami	10	58,9%

Dane z badania środowiska uczniowskiego.

Żadne z 13 możliwych do wyboru zachowań przemocowych nie zostało wskazane przez wszystkich ankietowanych uczniów. Wśród najliczniej wskazywanych zachowań, które uczniowie uznali za przejaw przemocy, znalazły się: uderzanie (94,1%) oraz popychanie, duszenie, szarpanie, przypalanie ciała, grożenie i szkalowanie w Internecie (po 76,5%). Najmniejszy odsetek wskazań dotyczył ośmieszania, nadmiernej krytyki oraz nękania sms-ami (po 58,9%).

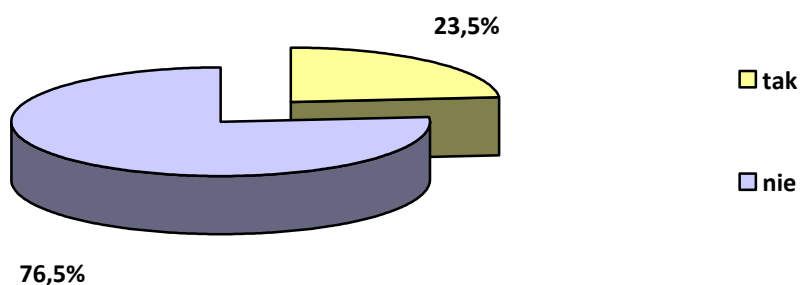
Kolejnym zagadnieniem poddanym ocenie respondentów była kwestia doświadczania przemocy ze strony rówieśników oraz w środowisku rodzinnym. Ponad połowa uczniów odpowiedziała na to pytanie twierdząco, zaś 47,1% respondentów przyznało, że nie doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Występowanie zjawiska przemocy w domu rodzinnym potwierdziły 4 osoby spośród uczestników badania. Poniższe wykresy ilustrują rozkład uzyskanych odpowiedzi.

Wykres 15. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy ze strony rówieśników?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

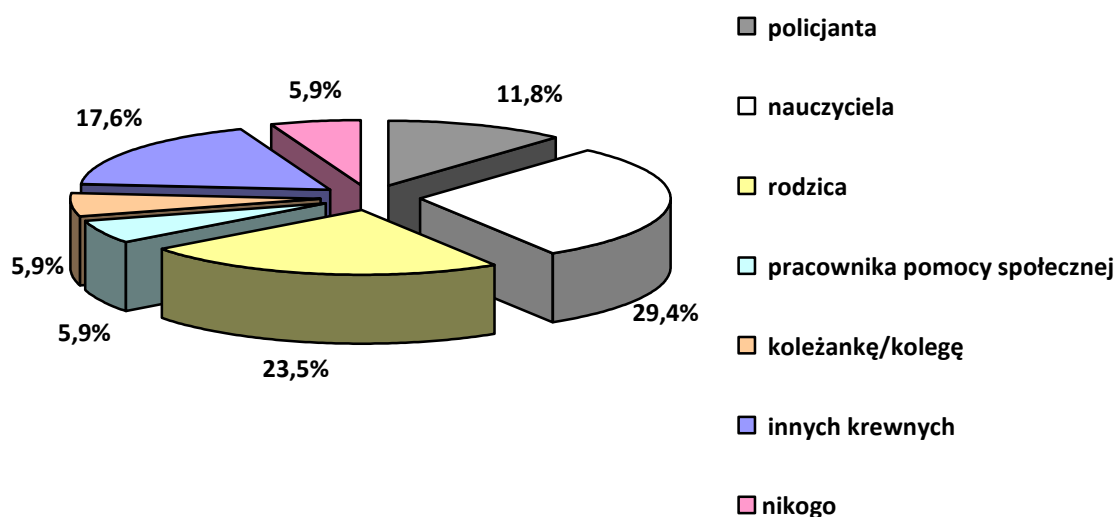
Wykres 16. Czy doznałeś/doznałaś kiedykolwiek jakiegó formy przemocy w swojej rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

W następnym pytaniu sondowano uczniów, czy słyszeli o przypadkach przemocy w rodzinach swoich znajomych. Większość (53%) zadeklarowała, że nie słyszała o przypadkach przemocy w domach osób z ich otoczenia. Na pytanie: „Czy uważasz, że będąc świadkiem lub ofiarą przemocy lub przemocy w rodzinie, należy kogoś o tym poinformować?“, zdecydowana większość (94,1%) odpowiedziała twierdząco. Uczniów poproszono również o wskazanie osób, które poinformowaliby o zaistnieniu przemocy. Uczestnicy badania zadeklarowali, że najczęściej swoją wiedzą o przemocy podzieliliby się z nauczycielem, rodzicem oraz innymi krewnymi. W dalszej kolejności wymieniono policjanta, koleżankę i kolegę lub pracownika pomocy społecznej. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.

Na pytanie: „Czy uważasz, że należy prowadzić akcje i kampanie informacyjne na temat przemocy w rodzinie?“, zdecydowana większość (75%) badanych odpowiedziała twierdząco. Jednocześnie 25% ankietowanych uważa prowadzenie takich działań za bezzasadne.

Kolejna kwestia dotyczyła uczestnictwa uczniów w zajęciach poświęconych problemom przemocy w rodzinie. Jedynie 35% respondentów potwierdziło udział w zajęciach związanych

ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, a 65% ankietowanych twierdzi, że nigdy nie uczestniczyła w takich zajęciach.

W odpowiedzi na pytanie dotyczące obaw o możliwość doświadczenia przemocy większość badanych (53%) wskazała na przemoc rówieśniczą, ale niepokój może budzić fakt, iż 23,5% ankietowanych ujawniło, że obawia się przemocy w rodzinie. Tyle samo (23,5%) respondentów zadeklarowało, że takich obaw nie ma.

5. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia. Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej w trakcie wykonywania przez niego obowiązków służbowych.

Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji także w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy ośrodka pomocy społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks Karny, w rodzinie zastępczej lub placówce opiekuńczo-wychowawczej.

6. ANALIZA SWOT WYBRANYCH OBSZARÓW PROBLEMOWYCH

Analiza SWOT służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu gminy, a jej przedmiotem stały się obszary zdefiniowane hasłowo: **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; kapitał społeczny i ludzki.**

OBSZAR I: RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony

• analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych • zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • funkcjonowanie i rozwijanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy • inicjowanie akcji uwalniających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie	• postawy roszczeniowe części rodzin korzystających ze wsparcia GOPS • ubożenie społeczeństwa powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży oraz pogłębiające się zróżnicowanie socjalne grup społecznych
szanse	zagrożenia
• nienasilająca się skala problemów mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodzin • spadek liczby rodzin dysfunkcyjnych • niewzrastająca liczba osób samotnie wychowujących dzieci • wystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki przedszkolnej • nienasilająca się w gminie skala zjawiska przemocy w rodzinie	• wzrastająca liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • niewystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej • niezaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy • niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • niezmnijające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie • kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym, zatraćcie rodzinnych wartości

Analiza uwarunkowań dla obszaru **rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie** zwraca uwagę na wskazane mocne strony, którymi są głównie: wsparcie asystenta rodziny dla rodzin dysfunkcyjnych, zapewnianie dostępu do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia, funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, monitorowanie zapotrzebowania na opiekę nad dziećmi do lat 3 i opiekę przedszkolną, dysponowanie przez szkolnictwo w gminie kadrami i bazą dydaktyczną zapewniającą właściwy rozwój uczniów, zapewnianie pomocy i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie gminy, odpowiednio przygotowana kadra do pracy

z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, inicjowanie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie.

Dostrzegane mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie mogą jednak przesłonić ciężaru gatunkowego zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niepokoić powinny zwłaszcza wzrastająca liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia, niewystarczająca, w stosunku do potrzeb mieszkańców, oferta w zakresie opieki żłobkowej, niezaspokajająca potrzeby w zakresie edukacji sytuacja finansowa gminy, jak również niezmnijające się społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy w rodzinie oraz niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie – to kwestie, które należy uwzględnić w programowaniu działań w tym obszarze.

OBSZAR II: ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
• zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów • realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze	• brak odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami uzależnionymi • brak ośrodków leczenia uzależnień na terenie gminy, niewystarczająco rozbudowany punkt konsultacyjny
szanse	zagrożenia
• wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców • poprawa stanu środowiska naturalnego w ostatnich latach • niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • niewzrastające zagrożenie przestępczością wśród nieletnich • wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziomu bezpieczeństwa na drodze	• bariery finansowe i lokalowe utrudniających prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń • zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi

Analiza uwarunkowań dla obszaru **zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron: zabezpieczenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, podejmowanie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego, zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej, inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia, realizowanie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród uczniów oraz programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym, jak również prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji podnoszących poziom bezpieczeństwa na drodze.

Mimo znaczącej przewagi mocnych stron i licznych szans w tym obszarze wskazane słabe strony i zagrożenia – m.in. brak odpowiednio przygotowanej kadry do pracy z osobami uzależnionymi, zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia, wzrastające zapotrzebowanie na zwiększenie liczby osób pracujących z osobami uzależnionymi oraz bariery finansowe i lokalowe utrudniających prawidłowe zabezpieczenie dostępu do świadczeń – mogą mieć wpływ na osiągnięcie zakładanych zmian w procesie wdrażania założeń budowanego programu.

OBSZAR III: KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
• odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań mających na celu zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • popularyzowanie wśród mieszkańców informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych • podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej • prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej	• niedofinansowany system pomocy społecznej • brak działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu kadry GOPS-u

• dostosowana do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej • podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego • podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu	
szanse	zagrożenia
• odpowiedni potencjał gminy zapewniający jej rozwój i umożliwiający wzrost jakości życia • zwiększająca się liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych na terenie gminy • wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością w ramach organizacji pozarządowych • zwiększająca się liczba osób korzystających z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej • zmniejszająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • wpływ środków zewnętrznych pozwalających m.in. na podniesienie skuteczności realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej • wzrost zainteresowania mieszkańców działalnością wolontarystyczną	• wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej • niedysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb • malejące dotacje państwa z zakresu pomocy społecznej, w tym na wynagrodzenia kadry

Analiza uwarunkowań dla obszaru **kapitał społeczny i ludzki** wskazuje na zdecydowaną przewagę mocnych stron, którymi są głównie: odczuwalny wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców gminy, zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych, inicjowanie działań mających na celu integrację społeczności lokalnej, podejmowanie działań zmierzających do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców, podejmowanie działań mających na celu propagowanie i inicjowanie wolontariatu oraz popularyzowanie wśród

mieszkańców gminy informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych. Należy także podkreślić dostosowaną do aktualnych potrzeb liczebność kadry i sieć placówek pomocy społecznej, możliwość podnoszenia kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej, inicjowanie powstawania nowych placówek pomocy społecznej oraz prowadzenie działań mających na celu pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.

Jednakże liczne mocne strony w powiązaniu z akcentowanymi szansami nie powinny przesłonić wagi słabych stron oraz dostrzeganych i zasygnalizowanych zagrożeń, z jakimi należy się zmierzyć. Niedofinansowany system pomocy społecznej, niedysponowanie środkami umożliwiającymi dostosowanie liczebności i poziomu kwalifikacji kadr pomocowych do aktualnych potrzeb, a także wzrastające zapotrzebowanie na wsparcie z systemu pomocy społecznej to w obliczu niekorzystnych tendencji demograficznych niezwykle istotne kwestie rzutujące na kształt programu działań w tym obszarze.

III PROJEKTOWANE DZIAŁANIA PROGRAMOWE

Wyniki diagnozy problemów przemocy w rodzinie na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, danych z badań ankietowych oraz analizie SWOT pozwoliły na opracowanie założeń Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Poraj na lata 2021-2025. Zostały one przedstawione w formie celu głównego, celów operacyjnych i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania zjawiska przemocy w rodzinie, jak i zapobiegania temu zjawisku w przyszłości.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Poraj na lata 2021-2025, jest następujący:

Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w gminie Poraj.

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

2. CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

CEL OPERACYJNY 1.: Ochrona i pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy lub zagrożonych przemocą.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	- liczba spotkań ZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin objętych wsparciem ZI/grup roboczych	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Realizacja procedury „Niebieska Karta” przez uprawnione podmioty.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, placówki oświatowe, Policja, SR, placówki ochrony zdrowia, NGO-s, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział w działaniach ZI	- liczba rodzin objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”, - liczba osób w rodzinach objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta” - liczba osób	- ochrona osób dotkniętych przemocą w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie

			doświadczających przemocy w rodzinie, objętych w danym roku działaniami w ramach procedury „Niebieska Karta”	
Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom.	2021-2025	GOPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR	- liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny	- ochrona dzieci w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie
Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	GOPS, NGO-s, Kościół	- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego wsparcia	- wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin doświadczających przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Specjalistyczne poradnictwo dla osób i rodzin dotkniętych przemocą.	2021-2025	GOPS, PK, GKRPA, ZI, PCPR, Kościół	- liczba osób i rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj udzielonego	- wzmocnienie bezpieczeństwa psychologicznego rodzin doświadczających

			wsparcia	przemocy - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Praca socjalna z rodzinami, w których występuje przemoc.	2021-2025	GOPS	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie pracy socjalnej	- wzmocnienie rodzin doświadczających przemocy - ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, PCPR, Policja, NGO-s, Kościół	- liczba osób, którym udzielono wsparcia	- zapewnienie bezpieczeństwa osobom i rodzinom doświadczającym przemocy
Prowadzenie rozmów i kierowanie sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2021-2025	GKRPA, ZI, GOPS, Policja	- liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy skierowanych do udziału	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających

			w programach korekcyjno- edukacyjnych.	przemocy
Pomoc sprawcom przemocy w powrocie do prawidłowego funkcjonowania po zakończonym procesie działań resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych.	w razie zaistnienia takiej potrzeby	GOPS, GKRPA, ZI, Policja, SR, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

CEL OPERACYJNY 2.: Prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach i organizacjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2021-2025	GOPS, GKRPA, ZI, PK, palcówki oświatowe, świetlice, Policja, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom
Prowadzenie pogadarek,	2021-2025	GKRPA, ZI, GOPS, palcówki	- liczba i rodzaj	- podniesienie

prelekcji na temat przemocy w rodzinie.		oświatowe, świetlice, PPP, Policja, NGO-s, Kościół	pogadank i prelekcji - liczba uczestników	umiejętności zapobiegania problemom dotyczącym rodzinę - zmiana świadomości społecznej
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- zmiana nastawień do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie - umocnienie prawidłowego modelu rodziny
Wzmacnianie pozytywnego wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, palcówki oświatowe, świetlice, jednostki sportowo-rekreacyjne, PPP, NGO-s, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wzmocnienie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin - przywracanie właściwych relacji w rodzinie

Podjęcie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2021-2025	UG, RG, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki kultury, NGOs	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników	- wyzwalanie pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży oraz społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa mieszkańców
Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, NGO-s, Kościół, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin

CEL OPERACYJNY 3.: Doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania	2021-2025	UG, GOPS, GKRPA, ZI PCPR, ROPS, Policja, placówki ochrony zdrowia, SR, PR	- liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących	- podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności

skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.			kwalfikacje	i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla kadry pedagogicznej na temat problemów przemocy w rodzinie i problemów agresji w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej.	2021-2025	UG, placówki oświatowe, GKRPA, ZI, PPP	- liczba i rodzaj zajęć - liczba uczestników	- podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim
Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach o charakterze profilaktycznym nakierowanych na kwestie przeciwdziałania problemom	2021-2025	UG, GKRPA, GOPS, ZI placówki oświatowe, Policja, NGOs, społeczność lokalna	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem	- poprawa skuteczności oddziaływań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej

uzależnień i przemocy w rodzinie.				

CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie gminy i podmiotów spoza gminy wspierających mieszkańców.	2021-2025	UG, RG, GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice, Policja, SR, PR, PCPR, PPP, NGOs, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Poszerzanie współpracy podmiotów w zakresie wzmocnienia kondycji rodzin zamieszkujących w gminie i eliminowania niekorzystnych zjawisk	2021-2025	UG, RG, GKRPA, ZI, GOPS, placówki oświatowe, NGOs, Kościół	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie w świadomości społecznej wzorca

mających wpływ na komfort i jakość ich życia.				rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych

Legenda

UG – Urząd Gminy

RG – Rada Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

PK – Punkt Konsultacyjny

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

ROPS – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

IV REALIZACJA PROGRAMU

1. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordinatorem programu będzie Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poraju. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt, Rada Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerami w realizacji działań są: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Myszkowie, Powiatowy Urząd Pracy w Myszkowie, ośrodki leczenia uzależnień, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Bieżący nadzór nad realizacją Programu sprawuje Wójt Gminy Poraj i podejmuje niezbędne działania zmierzające do osiągnięcia celów wyznaczonych w Programie.

2. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Poraju – koordynatora programu, przy udziale członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Celem monitoringu będzie badanie, czy realizacja działań przebiega bez zakłóceń. Monitoring realizacji programu umożliwi:

- systematyczną obserwację działań programu,
- weryfikację zgodności założonych celów z osiąganymi efektami,
- ocenę zaangażowania jednostek w realizację działań.

Do monitoringu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji działań wyznaczonych w ramach poszczególnych celów programu. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań. Z prowadzonego monitoringu zostanie przygotowane sprawozdanie z realizacji Programu, które będzie przedstawione Radzie Gminy na sesji do końca marca każdego roku.

Ewaluacja Programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Celem ewaluacji będzie ocena efektywności programu poprzez gromadzenie, analizę i interpretację danych na podstawie materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego realizację, a w szczególności Zespołu Interdyscyplinarnego

oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Pozwoli ona na podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji Programu.

3. FINANSOWANIE

Działania podejmowane w ramach realizacji Programu, związane z osiągnięciem wyznaczonych celów, finansowane będą ze środków własnych Samorządu Gminy. Przewiduje się również współudział w finansowaniu ww. działań ze środków budżetu państwa.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy	3
Tabela 2. Polityjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za rok 2020	4
Tabela 3. Liczba mieszkańców gminy w latach 2017-2019	8
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy w latach 2017-2019.....	8
Tabela 5. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	9
Tabela 6. Opłaty z zezwoleń na sprzedaż alkoholu w gminie w latach 2017-2019	10
Tabela 7. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2017-2019 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie.....	10
Tabela 8. Działalność GKRPA w latach 2017-2019 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie.....	11
Tabela 9. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u w latach 2017-2019	12
Tabela 10. Beneficjenci systemu pomocy społecznej w gminie objęci wsparciem GOPS-u z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu lub narkomanii w latach 2017-2019	13
Tabela 11. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie spoza gminy.....	14
Tabela 12. Dozory i nadzory kuratorskie prowadzone wobec mieszkańców gminy w latach 2017-2019	16
Tabela 13. Numery telefonów, pod którymi można uzyskać wsparcie i porady	17
Tabela 14. Parafie rzymskokatolickie w gminie w 2019 roku.....	18
Tabela 15. Negatywne zachowania oraz zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w roku szkolnym 2019/2020	25
Tabela 16. Dysfunkcje i patologie stwierdzone w rodzinach uczniów w roku szkolnym 2019/2020	25
Tabela 17. Rodzaje zachowań przemocowych w opinii uczniów szkół podstawowych.....	27
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci.....	7
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	7
Wykres 3. Jaka jest wg Pani/Pana najczęstsza przyczyna stosowania przemocy w rodzinie?	19
Wykres 4. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?	20
Wykres 5. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?	20
Wykres 6. Czy zna Pani/Pan przypadki występowania przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	21
Wykres 7. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w gminie?	21

Wykres 8. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?.....	22
Wykres 9. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie? ...	22
Wykres 10. Czy wg Pani/Pana wiedzy realizowana w gminie oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?	22
Wykres 11. Czy wg Pani/Pana wiedzy podejmowane w gminie działania wobec sprawców przemocy w rodzinie są wystarczające?	22
Wykres 12. Czy postrzega Pani/Pan przemoc w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy?	23
Wykres 13. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie gminy?.....	23
Wykres 14. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?	24
Wykres 15. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy ze strony rówieśników?	28
Wykres 16. Czy doznałaś/doznałeś kiedykolwiek jakiejś formy przemocy w swojej rodzinie?	28
Wykres 17. Kogo byś poinformowała/poinformował, gdybyś doznała/doznał przemocy w rodzinie lub była/był świadkiem przemocy w rodzinie?.....	28

Uzasadnienie

Na podstawie ustawy o samorządzie gminnym i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

W dniu 30 grudnia 2021 roku Rada Gminy Poraj podjęła Uchwałę Nr 261(XXXV)21 Rady Gminy Poraj w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Poraj na lata 2021 – 2025.

W dniu 31 stycznia 2022 roku do Urzędu Gminy w Poraju wpłynęło rozstrzygnięcie nadzorcze Wojewody Śląskiego stwierdzające nieważność omawianej uchwały, w części określonej:

- 1) w rozdziale II pkt 5 załącznika do uchwały w zakresie sformułowania: *rodzinnym domu dziecka lub całodobowej*, jako sprzecznej z art. 12a ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie /T.j. Dz. U. 2021 poz. 1249/, w związku z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku /Dz. U. 1997 Nr 483 poz. 78 z późn. zm./
- 2) w rozdziale IV pkt 2 Programu w zakresie sformułowania: *-koordynatora programu*, jako sprzecznej z art. 2 Konstytucji RP.

Mając na uwadze powyższe, wprowadzono zmiany do załącznika do niniejszej uchwały.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest kontynuacją programu uchwalonego w 2016 roku i dostosowany do ram Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Poraj, której jednym z założeń jest również przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

W programie została przedstawiona charakterystyka przemocy w rodzinie oraz zadania samorządu gminnego w zakresie zjawiska przemocy. Przedstawiono analizę przemocy w rodzinie w Gminie Poraj za lata 2019-2020.

Celem strategicznym programu jest zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w gminie Poraj. Ma on za zadanie również ograniczyć wymiar kwestii i następstw przemocy domowej. Ważne jest również podejmowanie całościowych działań ukierunkowanych na ochronę ofiar przemocy.

Cele operacyjne programu:

- 1) ochrona i pomoc osobom i rodzinom doświadczającym przemocy lub zagrożonych przemocą;
- 2) prowadzenie na terenie gminy działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych mających na celu eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie;
- 3) doskonalenie kompetencji kadry zajmującej się problematyką przemocy w rodzinie;
- 4) współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy.

Realizatorami działań zdefiniowanych w programie przeciwdziałania przemocy będą:

- Urząd Gminy w Poraju oraz Rada Gminy Poraj,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poraju,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Myszkowie,
- Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Myszkowie,
- Sąd Rejonowy w Myszkowie,
- Komenda Powiatowa Policji w Koziegłowach,
- Prokuratura Rejonowa w Myszkowie,
- organizacje pozarządowe i placówki oświatowe oraz inne podmioty działające na rzecz osób doświadczających przemocy lub stosujących przemoc.

Środki finansowe na działania zaplanowane w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą pochodzić ze środków własnych oraz z budżetu państwa w ramach dotacji na dofinansowanie zadań własnych.

Kierownik GOPS

Małgorzata Pawlik-Karcz